

Курмаєв П.Ю. Аналіз інноваційної діяльності підприємств та її обліково-аналітичне забезпечення /П.Ю. Курмаєв, О.М. Матрос // Економіка.Фінанси.Право. - 2015. - №10. – С.21-24

КУРМАЄВ

Петро Юрійович

доктор економічних наук

МАТРОС

Олена Миколаївна

кандидат економічних наук

**АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇЇ
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
THE ANALYSIS OF ENTERPRISE'S INNOVATIVE ACTIVITY AND
ITS ACCOUNTING AND ANALYTICAL ASSURANCE**

У статті зазначається, що сучасний етап еволюції світової економіки характеризується переходом до інформаційної моделі розвитку. Узагальнено підходи вчених-економістів щодо визначення сутності інноваційної діяльності з позицій обліку. Запропонована класифікація об'єктів обліку інноваційної діяльності. Проаналізовано сучасний стан інноваційної діяльності промислових підприємств.

В статье указывается, что современный этап эволюции мировой экономики характеризуется переходом к информационной модели развития. Обобщены подходы ученых-экономистов на проблему определения сущности инновационной деятельности с позиций учета. Предложена классификация объектов учета инновационной деятельности. Проанализировано современное состояние инновационной деятельности промышленных предприятий.

The article states that the modern stage of world economics development is being characterized by an informational model. The approaches of academic economists according to the innovative activity meaning determination from the point of view of accounts have been generalized. The classification of account objects of innovative activity has been proposed. The modern condition of the industrial enterprises innovative activity has been analyzed.

Ключові слова: аналіз, облік, інновація, підприємство.

Ключевые слова: анализ, учет, инновация, предприятие.

Key words: analysis, accounting, innovation, enterprise.

ВСТУП

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується переходом від її постіндустріальної моделі до інформаційної. Результатом цих процесів є трансформація виробничих відносин, відносин власності, зростання питомої ваги виробництва нематеріальних благ, підвищення ролі інновацій. Інноваційний тип економічного розвитку є важливою передумовою, яка визначає роль, місце та перспективи підприємств країни на світовому ринку. Особливої актуальності проблема інноваційного розвитку набуває на мікроекономічному рівні. Інноваційна діяльність є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Достатньо ґрунтовно сутність інновацій, етапи інноваційного процесу розкрито у наукових працях П. Друкера, Д. Норта, Й. Шумпетера. Серед вітчизняних вчених необхідно виділити праці А. Гальчинського, М. Денисенка, С. Захаріна та інших. Разом з тим, доцільними є подальші дослідження інноваційної діяльності підприємств як специфічного об'єкту обліку та аналізу її сучасних тенденцій.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є аналіз динаміки основних показників інноваційної діяльності підприємств та визначення напрямів удосконалення класифікації об'єктів обліку інноваційної діяльності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При дослідженні динаміки основних показників, які характеризують стан інноваційної діяльності підприємств та визначенні факторів впливу на нього нами були використані економіко-статистичні методи. Необхідність визначення загальних та якісних ознак об'єктів обліку інноваційної діяльності зумовило використання методу узагальнень.

РЕЗУЛЬТАТИ

Професор П. Смоленюк [1, С.332] пропонує розуміти інновації як прогресивні техніко-технологічні, соціально-економічні зміни, нововведення у фінансовій, науково-дослідницькій та інших сферах, появу нових способів виробництва, видів продукції та послуг, освоєння нових ринків збуту, будь яке

вдосконалення, яке забезпечує економію витрат або створює умови для такої економії. Ми погоджуємося із зазначеним науковим підходом та вважаємо, що доцільно також розглянути окремі підходи науковців, які вивчали проблематику класифікації інновацій, у тому числі, з позицій обліку.

Дослідники Горфінкель В.Я., Попадюк Т.Р., в основу класифікації закладають функціональну ознаку, яка широко використовується в США:

1) маркетинговий блок: фірмове найменування і логотип; бренд фірми; товарні знаки; авторські права; маркетингова стратегія; етикетки, упаковки;

2) технічний блок: ділові секрети; формули; пакети технічних послуг і джерела постачання; патенти; технологічні процеси; технології дизайну; технічне навчання; технологічна модернізація; результати випробування машин; креслення устаткування та продукції; конструкторська документація;

3) практичний (управлінський і професійний) блок включає в себе дані про реалізацію продукції; управлінські бази даних; списки споживачів; рекомендації щодо продажу; зв'язки із споживачами [4].

Науковцями Чебановою Н.В. та Єфіменко Т.І. було визначено чотири види інновацій:

- продукт або послуга, що є новими або значно поліпшеними за його властивостями або способами використання;

- новий або значно поліпшений спосіб виробництва, якій включає значні зміни в технології, виробничому устаткуванні і/або програмному забезпеченні і мають на меті зниження собівартості виробництва;

- новий спосіб або нові умови продажу з метою збільшення його обсягу;

- нові організаційні методи в діяльності підприємства щодо організації робочих місць або у зовнішніх зв'язках [5].

Цікавим є науковий підхід автора [6] щодо визначення інноваційних інвестицій, які здійснюються в таких видах: придбання виключних прав користування (патенти, ліцензії, промислові зразки, товарні знаки); придбання інформаційних послуг, наймання спеціалістів за контрактом або разове придбання консультацій, експертиз, рекомендацій; придбання інтелектуальної

продукції у матеріальній формі (проектної документації, методик, програм, ноу-хау) у вигляді друкованої продукції, програмного забезпечення, аудіо чи відео запису; вкладання в людський капітал - витрати на освіту, підготовку, перепідготовку, навчання, охорону здоров'я.

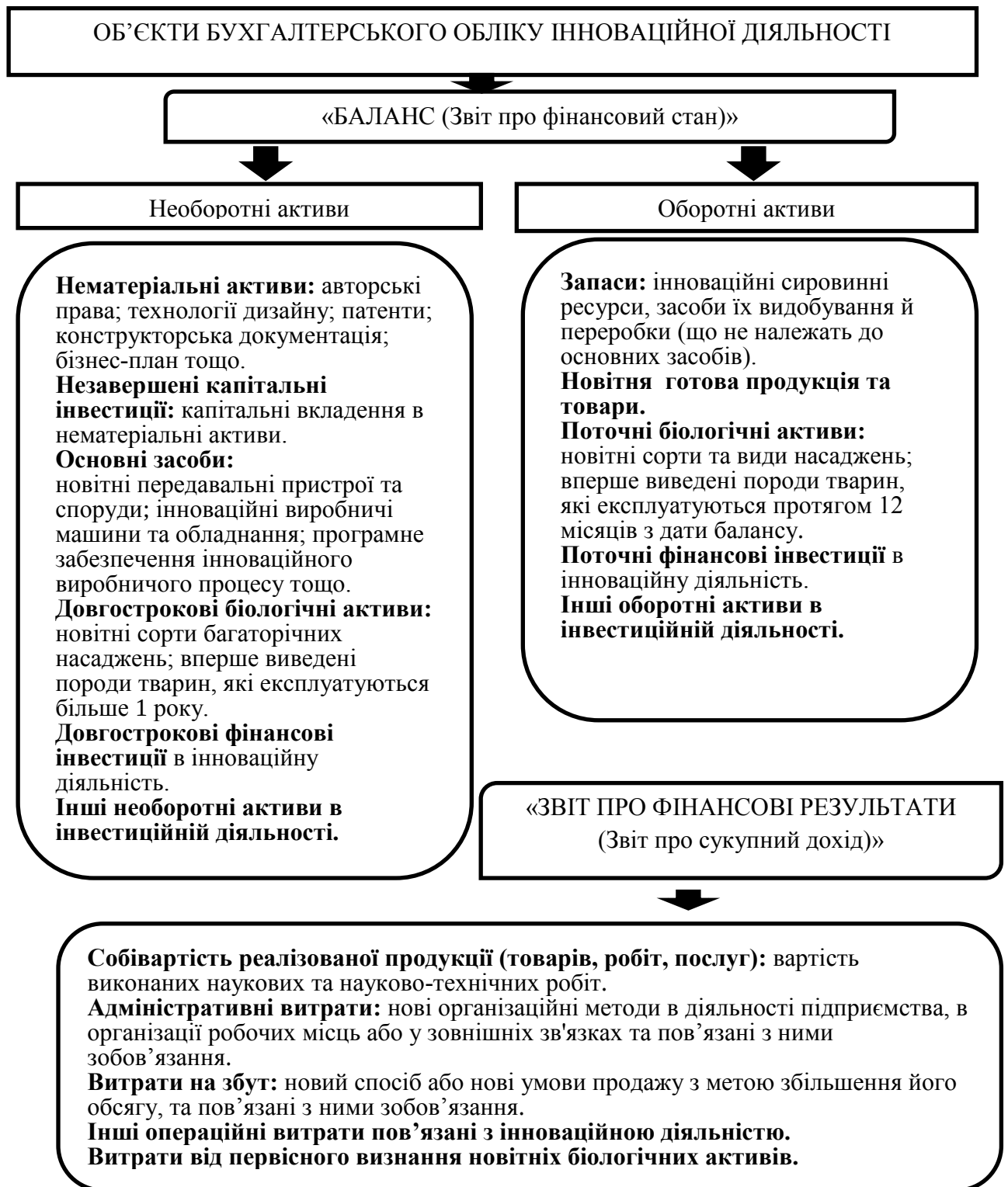

Рис. 1. Класифікація об'єктів обліку інноваційної діяльності на основі окремих бухгалтерських форм

Джерело: розробка авторів

Використовуючи вищенаведений матеріал доцільно, на нашу думку, сформулювати об'єкти обліку інноваційної діяльності щодо розділів активу форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та витрат інноваційного характеру форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (рис. 1).

Стратегічні документи, які визначають напрямки соціально-економічного розвитку України передбачають реалізацію заходів щодо модернізації національного господарства, підвищення рівня його конкурентоспроможності. Зазначене можливе лише у результаті інтенсивного технічного та технологічного оновлення виробництва, імпорту новітніх технологій.

Разом з тим, на сьогоднішній день передумови для активізації відтворювального процесу, впровадження новітніх технологій є складними, оскільки сучасна інвестиційна діяльність в Україні суттєво не впливає на динаміку технологічної модернізації національної економіки [7].

Так, загальна сума витрат, спрямованих на фінансування інноваційної діяльності у 2014 році, порівняно із 2010 роком зменшилася на 349,6 млн грн (4,3%).

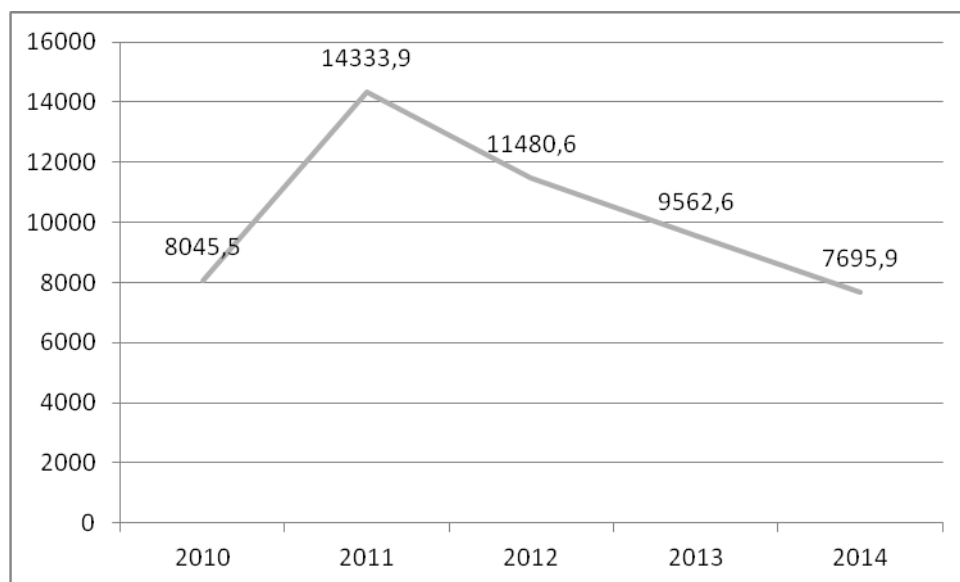

Рис.2. Загальна сума витрат на інноваційну діяльність, млн грн

Джерело: [8]

Аналіз структури джерел фінансування засвідчив зростання питомої ваги власних та бюджетних коштів при суттєвому зменшенні частки коштів іноземних інвесторів (рис. 3).

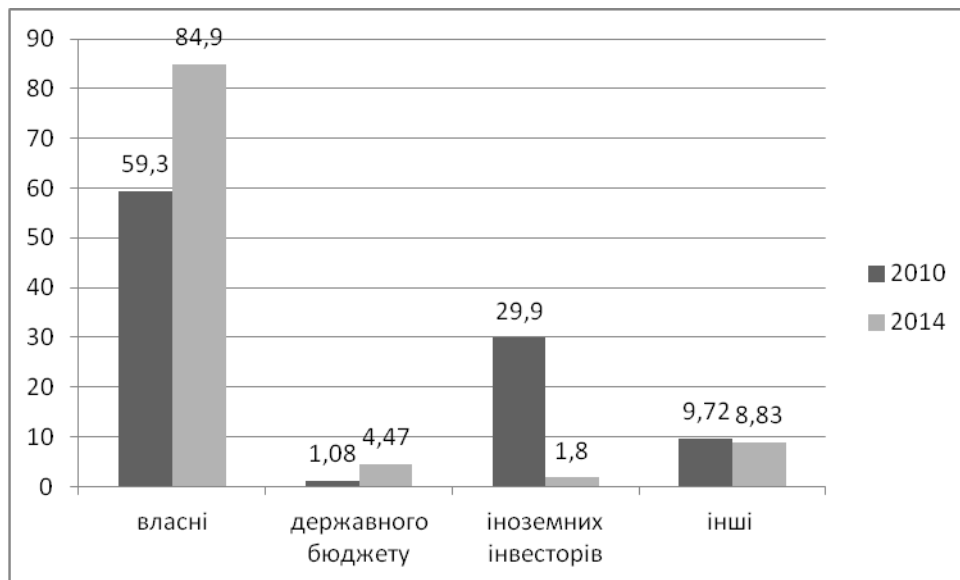

Рис. 3. Джерела фінансування інноваційної діяльності

Джерело: [8]

Вищенаведені дані вказують на низький рівень інвестиційної привабливості вітчизняної економіки та, як наслідок, відсутність оптимальної, в сучасних умовах, структури фінансування інноваційної діяльності. Основним джерелом інноваційної діяльності є власні кошти, які, в умовах економічної кризи є обмеженими. Це й зумовлює зменшення протягом 2011-2014 років питомої ваги підприємств, які впроваджували інновації та частки реалізованої інноваційної продукції (табл. 1).

Таблиця 1

Впровадження інновацій на промислових підприємствах

Рік	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів, процесів	Впроваджено виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	з них нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2010	11,5	2043	2408	663	3,8
2011	12,8	2510	3238	897	3,8
2012	13,6	2188	3403	942	3,3
2013	13,6	1576	3138	809	3,3
2014	12,1	1743	3661	1314	2,5

Джерело: [9]

У аналітичному звіті [10] визначено основні фактори, які негативно впливають на інноваційну діяльність суб'єктів господарювання: ускладнений доступ до фінансових ресурсів, несприятливе бізнес середовище, надмірне державне регулювання підприємницької діяльності.

ВИСНОВКИ

Активізація інноваційної діяльності потребує реалізації комплексу заходів, спрямованих, перш за все, на покращення підприємницького середовища в країні. У даному контексті, надзвичайно важливим є зниження рівня корупції.

Наступним кроком доцільно визначити впровадження стимулів активізації суб'єктів інноваційного підприємництва, у тому числі за рахунок диференціації ставок податків та зборів.

Вищезазначене дозволить створити передумови для підвищення зацікавленості суб'єктів господарювання у впровадженні інновацій.

Література

1. Смоленюк П. Аналіз ефективності інноваційної діяльності підприємства /П. Смоленюк //Економічний аналіз. – 2010. - №5. – С.331-334.
2. Курмаев П. Инновационно-воспроизводственный подход к регулированию региональной экономики/П. Курмаев // European Researcher. – 2013. – №1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.erjournal.ru/ru/archive.html?number=2013-01-15-01:31:46&journal=47>
3. Авилкіна М. Облік витрат на інновації: стан і напрями розвитку / М. Авилкіна // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – №7. – С. 44-52.
4. Инновационный менеджмент: учебник / Под ред. В.Я. Горфинкеля, Т.Г. Попадюк. – М.: Вузовский учебник, 2011. – 460 с.
5. Чебанова Н.В. Об'єкти інноваційного походження та їх визнання / Н.В. Чебанова, Т.І. Єфіменко //Науковий вісник Ужгородського університету. - 2015. - Випуск 1 (45). Т.2- С. 60-63.
6. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент: підручник / Т.О. Скрипко. – К.: Знання, 2011. – 423с.

7. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017

8. Джерела фінансування інноваційної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

9. Впровадження інновацій на промислових підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. The Global Innovation Index 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/gii-full-report-2015/#pdfopener>